

Posudek oponenta MAGISTERSKÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Předložil(a) student(ka): Bc. Eliška Kopicová

Vedoucí diplomové práce: **PhDr. Petr Novotný, PhD.**

Název: **Využití učebnic při výuce sexuální výchovy na vybraných základních školách**

Oponent: **Doc. RNDr. Václav Vancata, CSc.**

- 1. CÍLE A HYPOTÉZY** (uveďte, zda a jak byly cíle/hypotézy/předpoklady formulovány a zda a dojaké míry byly naplněny, resp. ověřeny):

Práce má sice stanoveny cíle, ale ty jsou velmi obecné. Schází jakékoliv dílčí cíle nebo pracovní hypotézy. Domnívám se, že i autorkou obecně vytyčené cíle zdaleka nebyly splněny.

- 2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ** (použité metody práce, interpretace výsledků a jejich diskutování, náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické /řešeršní/ části a vlastního badatelského/odborného přínosu, logická struktura a provázanost, vhodnost příloh, apod.):

Po krátkém a, podle mně, chaotickém a nekoncepčním úvodu, následuje 10 stran, které se zabývají tvorbou učebnic, které nemají s tematikou práce nic společného. Studentka totiž nehodnotí učebnice Přírodopisu, ale jejich využití nebo nevyužití (tedy jedná se případně jen u určitou nevelkou část učebnice přírodopisu) ve výuce sexuální výchovy v biologii (což ale vyplývá z použitých učebnic, nikoliv z názvu).

Následuje naprosto chaotická část týkající se sexuální výchovy a její definice. Definice, kterou navrhuje adeptka je velmi rozporuplná a zmatená; cituji: „Z uvedených definic je myslím jasně patrné (uvedené definice jsou velmi nekonkrétní a velmi rozporuplné), že v sexuální výchově se zdaleka nejedná o to, učit děti sexu (to je dokonce trestné), ale jedná se spíše o společenskou výchovu (a co například pohlavní styk po svatbě???) s důrazem na mezilidské vztahy, na vztahy mezi muži a ženami (homosexuální páry nejsou lidé???)“, na partnerské vztahy a na záležitosti, které z takových vztahů plynou, tedy i záležitosti sexuálního vztahu (tohle je ale oblast psychologie a sociologie, nikoliv biologie). Sexuální výchova by měla žákům osvětlit běžné záležitosti všedního života, aby je chápali tak, jak je ve společnosti zvykem (a tohle je v naprostém rozporu se smyslem sexuální výchovy, která má právě pomáhat překonávat zavedené, často nevhodné, a konzervativní zvyky). Další část se zabývá místem sexuální výchovy v RVP, a nepochopil jsem z toho, jaké to místo je. Na konci jsou tematiky sexuální výchovy, mezi které rozhodně nepatří „Anatomie a fyziologie pohlavních orgánů a rozmnožovací soustavy člověka (jako antropolog nechápu jaký je rozdíl mezi první a druhou částí)“, která patří jednoznačně do biologie člověka. To už by se mohl zahrnout už i mozek a smysly, což by byly nesmysly.

Co se týká metodiky, je velmi obecná a převážně obsahuje informace o metodikách, které autorka nevyužije. Metoda strukturovaného rozhovoru je obecně využívána a standardizovaná v řadě učebnic a příruček, adeptka, místo aby stručně uvedla a odcitovala zdroj, obsáhle popisuje metodu s mnoha nepřesnostmi a přímo nesmysly. Použiji-li výzkumnou metodu, pak každá má určité nevýhody, které se nedají eliminovat jinak, než, že použiji metodu jinou. Analýza rozhovorů je naprosto nesystémová a často velmi spekulativní (učitelé by si přáli speciální učebnici, a přitom pro všechny je sexuální výchova okrajová, nebo i naprosto marginální, záležitost). Metodicky je nutné vytnout dvě zásadní věci: 1. Počet respondentů je nedostatečný a nereprezentativní, 2. Kladené otázky jsou velmi obecné, nestrukturované, a jen těžko lze na jejich základě získat relevantní informace (což je zřejmé po prostudování protokolů rozhovorů).

Analýza učenic postrádá jakákoliv konkrétní hodnotitelná kritéria, vychází pouze z výčtu úkolů pro sexuální výchovu. Zde je však velký problém v hodnocení. Pohlavní orgány a jejich popis nejsou součástí sexuální výchovy. Navíc je problematika sexuální výchovy průřezové a interdisciplinární tematika, a tudíž by autorka měla jasně definovat a analyzovat co by měla obsahovat z hlediska

sexuální výchovy učebnice Přírodopisu, s tím, že škola může sexuální výchovu zařadit i do deváté třídy, čili definovat co je možné využít. Vlastní analýza učebnic je nedůsledné povídání a nikoliv exaktní analýza učebnice. Upozorňuji, že fakt že daná učebnice něco obsahuje, neznamená, že je to didakticky a věcně v pořádku z hlediska současné vědy a potřeb moderní sexuální výchovy, což měl být hlavní úkol analýzy učebnic v této diplomové práci.

Diskuze je naprosto chaotická bez jakýchkoliv citovaných prací. Z větší části *de facto* osahuje to, co již adeptka zmiňuje v předchozích částech. Zobecnění s tak malým vzorkem respondentů, který navíc nemůže vést jakémukoliv objektivnímu hodnocení učebnic, si bez rozsáhlé diskuze s tuzemskými i zahraničními autory vůbec nedovedu představit.

Práci doplňuje velmi nedostatečná a nevhodná literatura, celkem 20 položek, z toho se pouze tři dotýkají problematiky sexuální výchovy, 6 tvoří analyzované učebnice a zbytek tvoří práce, které se týkají obecných pedagogických a didaktických problematik, které jsou zčásti zastaralé, a zčásti se vůbec zkoumané problematiky netýkají. Práce s literaturou je nedostatečná, což se výrazně projevuje v kapitole Diskuze, která je nedostatečná, a ve skutečnosti nemá s vědeckou diskuzí nic společného.

- 3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA** (jazykový projev, cizojazyčný abstrakt/summary, vhodnost výběru použité literatury, správnost citování a odkazů na literaturu, obrázky, grafy, přílohy, celková grafická úprava, přehlednost a dodržení základního formálního členění práce do kapitol, úroveň kvality tabulek, grafů, obrázků a příloh, apod.):

Formální úprava je nanejvýš průměrná. Tabulky jsou graficky nedodělané. Práce má literaturu, která zahrnuje celkem 20 českých i cizojazyčných položek, bohužel převažují učebnice nebo populárně vědní příručky, které se navíc často k tématice nevztahují a jsou zastaralé. Citování publikací není podle zvyklostí zavedených v biologii. Jazyk práce je nepřilíš kvalitní, obsahuje řadu slangových výrazů a formulací, které nemají s vědeckým výzkumem nic společného a hodí se spíše do kavárny. Mnohé části prezentují pocity a vyloženě osobní nevědecké názory adeptky.

4. KOMENTÁŘ OPONENTA

Celkový dojem z práce je skutečně špatný. Diplomová práce je velmi nekvalitní, výzkumný vzorek, analýza učebnic i diskuze a literatura jsou nedostatečné, závěr je nekonkrétní. Úroveň této práce je nanejvýš na úrovni požadavků na práci bakalářskou, obsahem i rozsahem výzkumu, o kvalitě teoretické nemluvě. Diplomová práce má sice teoreticky 67 normostran, takže formálně splňuje rozsahem normu PedF, ale po odečtení protokolů rozhovorů, jejichž relevantní části jsou zmiňovány v textu, pak se práce zmenšila na pouhých 57 stran, a po eliminaci partií o analýze učebnic, které nemají s tématikou sexuální výchovy nic společného, pak to je již pouhých 50 stran.

- 5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ** (je nutné vzít v úvahu dobu trvání obhajoby, cca 15 min.):

- a) Pokuste se definovat, z hlediska biologie, jaké cíle by měla mít moderní sexuální výchova
- b) Co by podle vašeho názoru měla obsahovat učebnice Přírodopisu, aby byla vhodná pro výuku sexuální výchovy v hodinách biologie?
- c) Pokuste se nastínit, co by měla obsahovat eventuelní příručka pro sexuální výchovu na ZŠ.

6. NAVRHOVANÉ ZÁVĚREČNÉ HODNOCENÍ:

Práce, podle mého názoru, v žádném případě nesplňuje nároky na práci diplomovou, a proto ji k obhajobě **nedoporučuji**.

V.....Praze.... Datum.....5. 1. ...2017.

...Doc. RNDr. Václav Vančata, CSc.

Podpis
